

Compendium van rituele planten in Europa

Tijdens een NDV kampeerweekend in België kwam ik in contact met Marie Claire Lejeune, die een boeiende rondleiding gaf, waarbij het 'andere' verhaal van veel planten tegen het licht werd gehouden. Zelden volg ik een rondleider, maar deze keer hing ik aan haar lippen. Na afloop van de boeiende rondleiding vroeg ik haar, waar ze deze kennis had opgedaan. Hierop vertelde ze, dat ze medeauteur was van het boek *Compendium van rituele planten in Europa*.

Na thuiskomst heb ik dit boek onmiddellijk aangeschaft en dit 1348 bladzijden tellende, prachtig ingebonden naslagwerk staat nu naast mijn computer, zodat ik geregeld dit boek door kan neuzen en kan wegdromen in allerlei boeiende wetenswaardigheden van zowel kruidachtigen als ook van bomen en andere planten. De kennismaking met dit boek was voor mij een ware openbaring, waarin ik niet alleen veel in de vergetelheid geraakte wetenswaardigheden van planten terug kan vinden. Het is ook een samenvatting van de in de Bijbel, culturele- en andere plantenboeken genoemde planten. Dit boek staat uiteraard in het NDV-bibliotheek in Rotterdam.

Ik heb in mijn boekencollectie veel boeken staan, waar dergelijke informatie in beschreven staat, maar geen enkel werk is zo compleet. Het boek beschrijft eerst uitvoerig de problematiek bij de identificatie van planten, het grijze gebied van streek-, volkse en wetenschappelijke naamgeving.

Vaak heeft dezelfde plant een goede en een kwade symboliek. Zo wordt de hazelaar als boom van de wijsheid, kennis en levenskracht beschouwd en ergens anders wordt verhaald dat de hazelaar het kwade en het misbruik van kennis voorstelt. Een leerling druïde die een zalm kookte, en gegeten had van de noten van de negen hazelaars van de wijsheid, brandde zijn duim. Nadat hij deze in zijn mond stak, kreeg hij de gave van de ingeving.

Onder rituele planten verstaan de auteurs alle planten die een rol spelen in de religieuze beleving van de mens. Het gebruik van veel planten neemt in ons moderne, dagelijkse leven zienderogen af, terwijl de Kelten, Germanen en vroeg-christelijken de plantenwereld als zinnebeeld voor de 'wezenlijke eenheid' van het leven zagen. Bijna alle culturen kennen wezens die in planten wonen of er iets mee van doen hebben. Bijna alle Griekse godinnen beschermen de vegetatie; Hera, Demeter, Aphrodite en Ar-

temis zijn bekende namen die aan bepaalde planten verbonden zijn. Het voert té ver om hier de oude symbolen, mythen en rituelen te beschrijven.

Het hoofdstuk Bomensymboliek beschrijft alle facetten van bomen in het volksgeloof. De levensboom, sprookjesboom, geneesboom, gerichtsboom of lotsboom zijn slechts enkele voorbeelden die op een leuke wijze worden belicht. Het hoofdstuk bloemensymboliek begint met een gedicht van Guido Gezelle: Mij spreekt de blomme een tale || mij is het kruid beleeft, || mij groet het attemale, ||.. dat God geschapen heeft.

Befaamde kruidkundigen en kruidkundige documenten worden uitvoerig belicht: Hippocrates, Plinius, Jacob van Maerlant, Matthiolus en Linnaeus zijn enkele bekende auteurs van belangrijke werken waarin de grondslag van onze huidige plantenwetenschap beschreven wordt. In het hoofdstuk Rituele Planten komen uitzonderlijk veel planten uitgebreid aan de orde volgens een vaste indeling, namelijk volksnamen, vindplaats, plantbeschrijving, de betreffende plant in rituelen, mythologie en devotie, de plant in magie en volksgeloof, in sagen en legenden. Het eventuele gebruik in de industrie, landbouw, ambachten plus allerlei weetjes sluit iedere plantbeschrijving af. Opvallend zijn de verwijzingen via voetnoten naar bronnen.

Veel prachtige tekeningen en duidelijke foto's maken dit boek tot een bijzonder naslagwerk waar ook zonder een duidelijke reden niet alleen in gelezen, maar ook in weggedroomd kan worden. Dit omvangrijk werk is een 'must have' voor de echte plantenliefhebber. □

Pl. 274. 'Castanieboom' (Tamme Kastanje).
Uit: Lobelius' Kruidtboeck ... (1581).

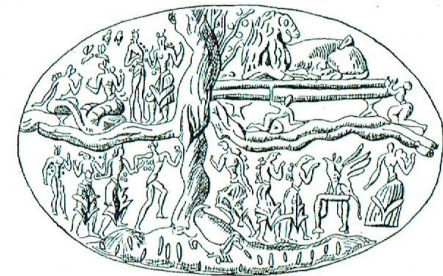

Fig. 8. Wereldboom op de gouden ring van koning Nestor (ca. 1550-1500 v.o.j.), gevonden in een koepelgraf nabij het antieke Pylos. Er zijn tal van analogieën met Yggdrasil, de Scandinavische wereldboom.